

Voorstel Gemeenteraad D

Onderwerp	Subsidieverordening Ondersteuning culturele sector en inzet Rijksmiddelen cultuur		
Portefeuillehouder	Jeroen Diepemaat agendaletter (D)		
Organisatieonderdeel	Cluster Strategie & Beleid Fysiek	Aangeboden aan Raad	3 februari 2021
Stuknummer (invulling door Griffie)		Corsanummer	2100007140

Wij stellen u voor te besluiten om de cultuursector voor 3 miljoen euro te compenseren, door de compensatie van het Rijk voor de impact van Covid 19 op de culturele sector als volgt in te zetten:

1. De tijdelijke *Subsidieverordening Ondersteuning culturele sector* vast te stellen met een budget van 1.519.000 euro;
2. Ten behoeve van Kaliber 100.000 euro ter beschikking te stellen voor het exploitatietekort dat is ontstaan door de vertraging van de verbouwing van het Muziekkwartier vanwege de Covid-19 pandemie
3. Te besluiten een bijdrage beschikbaar te stellen van 1.000.000 euro ter dekking van de extra kosten voor de verbouwing van het Muziekkwartier vanwege de vertraging door de Covid-19 pandemie.
4. Te besluiten een bedrag van maximaal 176.000 te reserveren als bijdrage aan een Twents cultuurfonds.
5. Te besluiten om de uitvoeringskosten tot een maximum van 300.000 euro te dekken binnen de beschikbare middelen vanuit het Rijk
6. De onder punt 1 t/m 5 van dit voorstel genoemde middelen te dekken uit het programmabudget Cultuur, ten laste van de middelen welke door het Rijk voor de coronamaatregelen ter beschikking zijn gesteld.

Inleiding

Aanleiding

Het Rijk heeft voor de impact van de Covid-19 pandemie op de culturele sector voor 2020 en 2021 extra middelen beschikbaar gesteld. Deze middelen zijn door het Ministerie van OCW beschikbaar gesteld omdat de culturele sector net als andere sectoren hard getroffen worden door de lockdown en andere Rijksmaatregelen. Complicerende factor daarbij is dat de algemene steunmaatregelen van het Rijk, zoals de NOW vaak niet van toepassing zijn op culturele instellingen of ondernemers/zzp'ers in de culturele sector. Daarom heeft het Ministerie van OCW na een lobby door VNG, IPO, G9 (dat zijn de negen gemeenten in Nederland met BIS instellingen, waaronder Enschede) en belangenorganisaties uit de culturele sector inmiddels 3 keer extra middelen beschikbaar gesteld via een decentralisatie uitkering specifiek voor de culturele sector. Er is gekozen voor een decentralisatie uitkering omdat dit gemeente de ruimte geeft om aan te sluiten bij de lokale problematiek in de culturele sector. In haar brief van 11 december jl. aan burgemeesters en wethouders geeft de Minister uitleg over het doel en inzet van deze middelen (zie bijlage 3). De raad heeft in december besloten de middelen uit 2020 over te hevelen naar 2021 (vooruitlopend op de jaarrekening). De raad heeft daarbij gevraagd om de wijze van besteding van deze middelen voor het besluit over de jaarrekening 2020 bij de raad in te dienen.

Belang van cultuur voor de doelen van de stad en het effect van de pandemie

De culturele sector levert een belangrijke bijdrage aan de verschillende opgaven van de stad: Bereikbaarheid banen, Inclusieve samenleving en Talent aantrekken en vasthouden. De impact van de Covid-19 pandemie op de culturele sector heeft binnen deze strategische opgaven met name effect op de participatie van inwoners, werkgelegenheid/bereikbaarheid van banen, de ontwikkeling van talenten van jeugdigen, attractieve stedelijke voorzieningen en een bruisende binnenstad. Zo kunnen inwoners zowel passief als actief (amateurverenigingen) niet deelnemen aan cultuur. Binnen de culturele sector zijn veel vrijwilligers actief, veelal ouderen en kwetsbare groepen die nu geen activiteiten hebben, wat de kans op eenzaamheid vergroot. De sociale structuur van inwoners valt weg. Een groot deel van de sector staat onder druk. Dit geldt met name voor initiatieven die zich in de rafelrand begeven zoals het Tankstation of initiatieven binnen Warp. Dit zijn vaak organisaties die niet in aanmerking komen voor de reguliere compensatie van het Rijk en die niet terug kunnen vallen op een structurele subsidie van gemeente, Provincie of Rijk.

In het coalitieakkoord zijn verschillende afspraken opgenomen om de culturele sector te versterken. Hierin is expliciet het belang van amateurverenigingen benoemd, de doorontwikkeling van de Bibliotheek en de realisatie van de Huiskamer van de stad. Ook op deze ontwikkelingen heeft de Covid-19 pandemie impact.

Ook na de pandemie zullen de effecten van de lockdown en andere maatregelen door blijven werken in de culturele sector. Een sector die belangrijk is voor het realiseren van de doelen van de stad en daarmee ook voor de wederopbloei en economisch herstel van Enschede. Het aanbod straks van voorstellingen en evenementen zal helpen bezoekers terug te halen naar de binnenstad en deze weer bruisend maken. Het talent herkent weer hoe aantrekkelijk Enschede is om te wonen en te werken. Het gaat helpen bij het herstel van verbindingen in de stad, het hernieuwen van sociale contacten. Het zal na een sombere en sobere tijd bijdragen aan meer licht, plezier, ontspanning en afleiding in Enschede.

Afweging op welke manieren de middelen in te zetten

Om te bepalen op welke wijze deze middelen het beste ingezet kunnen worden zijn er verschillende inventarisaties gedaan. Hierbij is in beeld gebracht wat de financiële en inhoudelijke effecten zijn op de korte en lange termijn bij culturele instellingen, amateurverenigingen, evenementenorganisaties en zzp'ers. Daarnaast is er gekeken naar landelijke analyses van de Raad voor Cultuur en zijn rapport: *Onderweg naar Overmorgen*¹. Daarin geeft de Raad voor Cultuur advies over maatregelen voor een wendbare en weerbare sector, die toekomstbestendig is voor de lange termijn.

De uitkomst van deze inventarisaties en analyses is gerelateerd aan de strategische opgaves van de stad en het coalitieakkoord. Hierbij is de vraag gesteld: wat is het effect van de impact van de Covid-19 pandemie op de culturele sector op het behalen van de strategische opgaves en de afspraken zoals die zijn opgenomen in het coalitieakkoord?

Het voorgaande leidt tot twee hoofdlijnen. De eerste is noodhulp bij betalingsnood (liquiditeitsproblemen) door de effecten van de pandemie op de exploitatie. De tweede lijn is het helpen van de sector om in de toekomst meer wendbaar te zijn (beter in te kunnen spelen op snel veranderende omstandigheden) en meer weerbaar (een bredere exploitatie die tegenvallers beter kan opvangen). Deze twee hoofdlijnen zijn vertaald naar een subsidieregeling voor de culturele sector in Enschede en drie specifieke bestedingen.

De subsidieverordening en acute nood

Door de maatregelen ter bestrijding van de pandemie hebben veel instellingen hun inkomsten zien dalen. Omdat er minder of helemaal geen bezoekers waren zijn gaten geslagen in de exploitaties. Hierdoor kunnen instellingen in betalingsnood komen. U wordt voorgesteld om totaal € 900.000,-- ter beschikking te stellen voor het dekken van liquiditeitstekorten. Voorwaarde is dat de hulp ervoor zorgt dat de aanvrager tenminste twaalf maanden geen liquiditeitstekort meer heeft. Daarnaast is uiteraard de voorwaarde dat de aanvrager eerst zelf alles heeft gedaan om het liquiditeitstekort op te lossen.

In de verordening worden drie categorieën voor acute nood onderscheiden. De eerste betreft culturele instellingen en evenementenorganisatoren die van de gemeente een subsidie krijgen en in Enschede gevestigd zijn. Deze instellingen vormen de basisinfrastructuur van Enschede. Het in stand houden van deze infrastructuur is belangrijk om de doelen van de stad te realiseren en te helpen bij de wederopbloei van de stad. Voor deze groep is in twee tijdsvlakken een half miljoen euro beschikbaar.

De tweede categorie betreft culturele instellingen en evenementorganisatoren uit Enschede die geen reguliere subsidie van de gemeente krijgen. Omdat ook zij een bijdrage leveren aan de doelen van de stad is ook voor deze groep hulp wenselijk. Voor deze categorie is 150.000 euro gereserveerd.

De derde en laatste categorie betreft de amateurverenigingen. Voor hen is een bijdrage van duizend euro per vereniging beschikbaar om de kosten van de betaalde artistieke leiding (bijvoorbeeld een dirigent van een koor) te dekken. Er zijn in Enschede ongeveer 150 amateurverenigingen. Voor deze categorie is 150.000 euro gereserveerd.

De subsidieverordening en weerbaar en wendbaar

Vanuit het veld is aangegeven dat juist het vergroten van de wendbaarheid en weerbaarheid van de sector essentieel is. Daarbij is het belangrijk dat de zogenaamde hersteltijd van de sector vergroot wordt, zodat de sector flexibeler in kan spelen op maatschappelijke veranderingen die een negatieve invloed hebben op de bedrijfsvoering. Vanuit de sector is aangegeven dat het daarom belangrijk is om in te zetten op onder andere hybride programmering (fysiek/digitaal), flexibiliteit in de programmering bijvoorbeeld door minder afhankelijk te zijn van landelijk aanbod, het ontwikkelen van andere verdienmodellen en het beschikbaar houden van

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/12/16/advies-onderweg-naar-overmorgen>

vakkrachten. Daarbij is gevraagd om ruimte voor de aanvragers om te experimenteren. In de verordening is rekening gehouden met bovenstaande punten. Voor dit onderdeel wordt u voorgesteld 669.000 euro ter beschikking te stellen.

Voor weerbaar en wendbaar worden ook drie categorieën aangehouden. De eerste zijn kleine projecten tot 10.000 euro, de tweede zijn grotere projecten van maximaal twaalf maanden tussen de tienduizend en vijfenveertig duizend euro en de derde categorie zijn meerjarige grotere projecten tussen de 45.000 euro en 100.000 euro. In de verordening worden verschillende voorwaarden gesteld. Er ligt nadruk op samenwerking, cofinanciering, de mate waarin een voorstel bijdraagt aan de wenbaarheid en weerbaarheid van de sector en de inzet van zzp'ers.

Voor 2021 staat in de begroting het opstellen van een nieuwe cultuurnota. Door de uitvoering van het voorliggende voorstel (naast de reguliere werkzaamheden) en door de lockdown is er minder ambtelijke capaciteit. Daardoor zal de nieuwe cultuurnota niet meer dit jaar worden voorgelegd. Ter voorbereiding op de nieuwe cultuurnota wordt in deze tijdelijke incidentele verordening geëxperimenteerd met nieuwe werkvormen. De eerste werkvorm is het toekennen van subsidie door middel van zogenaamde pitchevents. Dit is bedoeld voor aanvragen tot 10.000 euro. Er is gekozen voor deze vorm om een aantal redenen. Ten eerste wordt hiermee de drempel voor aanvragers lager. Hun plan wordt beoordeeld op basis van de pitch die zij geven. Ten tweede wordt er meer verantwoordelijkheid bij de aanvragers zelf neergelegd. Zij beoordelen elkaars aanvragen. Nevendoel is dat hierdoor meer interactie tussen aanvragers ontstaat en er meer invloed vanuit de aanvragers zelf is op het beschikbaar stellen van de middelen. Als laatste betekent dit dat aanvragers die niet sterk zijn in het op papier zetten van hun plan, maar inhoudelijk wel goede en innovatieve plannen hebben meer kans maken om voor subsidie in aanmerking te komen. Zij krijgen de mogelijkheid hun plan inhoudelijk te presenteren.

De tweede werkvorm is het werken met een adviescommissie. Op dit moment worden alle subsidieaanvragen cultuur intern ambtelijk getoetst op inhoud en financiën. Door het werken met een adviescommissie wordt de inhoudelijke toetsing bij derden neergelegd. Gedachte hierachter is een scheiding tussen de rol van subsidieverstrekker (technische toetsing op ontvankelijkheid) en inhoudelijke toetsing. Nevendoel is dat plannen beter op inhoud getoetst kunnen worden door deskundigheid van buiten aan te trekken.

Het streven is om dit jaar de ervaringen en leerpunten uit deze nieuwe regelingen met u te delen, zodat dit input kan zijn voor nieuw beleid. U wordt hierbij betrokken via de hiervoor geëigende middelen.

Kaliber

Kaliber huurt meer vierkante meters in het Muziekkwartier dan gebruikt wordt. De partners in het Muziekkwartier hebben met elkaar afgesproken dat de overvloedige vierkante meters na de verbouwing van het Muziekkwartier naar de Bibliotheek gaan. Het verminderen van het aantal vierkante meters voor Kaliber en bijbehorende huurverlaging van 50.000 euro per jaar, is een van de bezuinigingsmaatregelen die Kaliber heeft genomen na de bezuiniging op de subsidie van 500.000 euro door de gemeente Enschede in 2014. In de oorspronkelijke planning werd uitgegaan van een aanpassing in vierkante meters voor Kaliber met ingang van de tweede helft van 2020. Daar is Kaliber in de meerjarenbegroting ook vanuit gegaan. De besluitvorming met betrekking tot de verbouwing van het Muziekkwartier is mede door Covid-19 fors vertraagd, waardoor er bij Kaliber sprake is van een oplopend exploitatietekort.

Het voorstel is om aan Kaliber in totaal 100.000 euro toe te kennen voor de jaren 2021 en 2022 om het verschil in de huur te kunnen opvangen. Dat geeft de partijen in het Muziekkwartier de ruimte om in deze onzekere tijd tot een gedegen verbouwingsplan te komen. Subsidievoorwaarde is dat Kaliber met de Twentse Schouwburg (de hoofdhuurder) met ingang van 2023 een oplossing heeft gevonden voor de huisvesting. Mocht de huursom van Kaliber al eerder veranderen dan wordt het restant teruggevorderd bij de vaststelling van de subsidie 2022.

Muziekkwartier

Samen met de partners van het Muziekkwartier wordt al enkele jaren gewerkt aan het omvormen van het Muziekkwartier tot Huiskamer van de stad. Deze Huiskamer fungeert als *3th place*: een open plek waar iedereen zich thuis voelt, maar die los staat van thuis en de werkplek. Een plek die inspireert, mensen met elkaar verbindt en mensen verrijkt door aanbieden en samen maken van programma. Een dergelijke plek heeft een belangrijke waarde. Juist nu blijkt dat Covid 19 een grote impact heeft op jongeren, de onderlinge verbondenheid en kansengelijkheid, neemt de urgentie van deze ontwikkeling nog verder toe. Hier ligt de komende jaren een grote opgave waar de Huiskamer van de stad een belangrijke rol in kan spelen.

In maart 2020 lagen alle stukken klaar om te komen tot besluitvorming door de raad over de verbouwing van het Muziekkwartier. Het ontwerp was gereed, de onderliggende financiering en exploitatie was rond, de basis voor een gezamenlijke programmering lag er. Door de ervaringen en impact van de pandemie is besloten om de plannen zoals die er lagen te toetsen op de effecten van de pandemie. Dit geldt voor het ontwerp, de inhoudelijke

programmering en de exploitatieopzet. Vragen die spelen: In hoeverre is het ontwerp flexibel en schaalbaar? In hoeverre kan er ook in de toekomst flexibel ingespeeld worden op dergelijke situaties? Welk effect heeft Covid-19 op de inhoudelijke programmering? Zijn er andere behoeften/vraagstukken die aanpassing vragen van het inhoudelijk programma? Welk effect heeft Covid 19 op de exploitatie opzet? Er vanuit gaan dat de inkomsten van bezoekers en horeca de eerste jaren lager zullen liggen dan de oorspronkelijke opzet. De toets op de inhoudelijke programmering wordt half februari opgeleverd, daarna volgt de toets op het ontwerp. Voordat er een definitief besluit wordt voorgelegd, worden alle effecten (zover bekend) van Covid 19 meegenomen. Aan deze effecten en de ontstane vertraging zijn extra kosten verbonden. U wordt voorgesteld één miljoen euro te reserveren voor deze extra kosten. In mei van dit jaar wordt u een voorstel over de verbouwing voorgelegd. Bij dat besluit kan u dan ook besluiten de gereserveerde middelen in te zetten.

Twents cultuurfonds

In het cultuurprofiel Twente zijn verschillende acties opgenomen om de doelen die in het profiel benoemd staan te realiseren. Deze doelen zijn Tijd en Ruimte, Traditie en innovatie, Grenzeloos Twente. De afgelopen jaren zijn er al acties gedaan om deze doelen te bereiken. Kijkend naar deze acties en wat we nog willen bereiken zou een gezamenlijke programma en financiering kansen bieden om op regionaal niveau een aantal punten te versterken. Hierbij kan gedacht worden aan het versterken van amateurkunst, het versterken van musea, flexibilisering in programmering. Daarnaast kunnen de twee bestaande trajecten Maakplaatsen en Generators, en de Creatieve Broedplaatsen hiermee voortgezet worden.

Alle 14 Twentse gemeenten hebben voor 2021 extra middelen vanuit het Rijk ontvangen voor cultuur. In het bestuurlijk overleg Cultuurregio Twente van 27 november 2020 is een voorstel besproken voor het opstellen van een gezamenlijk fonds. Hiermee wordt bedoeld dat we op basis van het Cultuurprofiel Twente een gezamenlijk uitvoeringsplan maken en dat alle 14 gemeenten voor de uitvoering een bijdrage leveren. De exacte werkwijze wordt nog nader uitgewerkt. Tijdens het overleg hebben alle 14 wethouders cultuur unaniem aangegeven dat zij zich binnen hun college en raad hard willen maken voor het beschikbaar stellen van middelen. Dit gaat om een percentage van maximaal 10% van de ontvangen Rijksmiddelen uit 2021. Dit is voor Enschede 176.000 euro. Wij zullen u uiteraard op de hoogte houden van de voortgang van het fonds.

Publieksvriendelijke samenvatting

De Covid-19 pandemie en de maatregelen om de verspreiding te beperken heeft iedereen in Nederland geraakt. De door de regering genomen maatregelen hebben sommige sectoren in Nederland harder geraakt dan anderen. Een voorbeeld van een zwaar getroffen sector is cultuur en evenementen. Vanaf maart 2020 zijn culturele instellingen gesloten of mochten soms open zijn met fors minder bezoekers. Evenementen mochten geheel niet doorgaan. Ook amateurkunstverenigingen (bijvoorbeeld zangkoren) konden niet bij elkaar komen of een uitvoering geven. Veel mensen die werkzaam zijn in de sector, kunstenaars, artiesten maar ook technici, zagen het werk opdrogen. Ook in Enschede zijn cultuur en evenementen zwaar getroffen door de Covid-19 pandemie. Veel instellingen, verenigingen en kunstenaars proberen binnen alle beperkingen toch een cultureel aanbod te brengen. We hebben daar veel mooie voorbeelden van gezien in Enschede. Tegelijk zijn die nieuwe en innovatieve initiatieven onvoldoende om de negatieve effecten van de pandemie op te vangen. Cultuur en evenementen zijn belangrijk voor Enschede. Een goed en breed aanbod maakt Enschede aantrekkelijk om te wonen en te bezoeken. Het draagt bij aan het aantrekken van talent. Het is een randvoorwaarde, samen met andere voorzieningen, voor prettig wonen en werken. En levert daarmee een belangrijke bijdrage aan de economische ontwikkeling van de stad. Ook het belang van cultuur en evenementen voor de verbinding in de stad is belangrijk. Bijvoorbeeld de sociale contacten die men heeft bij het zangkoor.

Dit alles is ook door de regering herkend. Daarom heeft het Rijk aan gemeenten in 2020 en voor 2021 extra geld gegeven om de negatieve gevolgen te helpen verzachten. Ook Enschede heeft geld gekregen. In totaal ruim drie miljoen euro. Bij het voorstel is geluisterd naar de mensen in het veld in Enschede en de adviezen die landelijk over dit onderwerp zijn gegeven. Het geld wordt op verschillende manieren ingezet. Als eerste het inzetten op acute nood voor instellingen die door de pandemie in betalingsnood komen. Een tweede is om innovatie en verandering in de sector te stimuleren. De pandemie is een les voor de sector om meer weerbaar en wendbaar te worden. De gemeente wil goede initiatieven ondersteunen die daaraan bijdragen. Ook wil de gemeente geld reserveren voor de verbouwing van het Muziekkwartier en het inhuizen van de Bibliotheek in het Muziekkwartier. Deze ontwikkeling, de Huiskamer van Enschede, is belangrijk omdat daarmee veel belangrijke doelen van de gemeente kunnen worden gerealiseerd.

Beoogd effect

Het vaststellen van een kader om de culturele sector in Enschede financieel te helpen de gevolgen van de Covid-19 pandemie op te vangen en sterker uit de crisis te komen.

Argumenten

1.1 De verordening geeft een duidelijk kader voor de verdeling van de Rijksmiddelen.

De gemeente wil de Rijksmiddelen inzetten op een voor de sector duidelijke manier. De verordening geeft per onderdeel een helder kader voor de verdeling. Het creëert een gelijk speelveld waarbij vooraf de eisen voor indienen en toekennen van subsidies voor iedereen duidelijk zijn. De kansen op een subsidie zijn dan ook gelijk.

1.2 De verordening is de grondslag voor het verlenen van subsidies.

Om subsidies rechtsgeldig te kunnen verlenen is er een grondslag nodig in een verordening. De Algemene subsidieverordening is ook van toepassing maar te algemeen voor de specifieke doelen die met de Rijksmiddelen worden nagestreefd. De voorliggende verordening geeft de juridische basis voor de correcte verdeling van de middelen. Daarnaast zorgt de verordening ervoor dat aanvragen onder de algemene wet bestuursrecht vallen en daarmee de daar geregelde rechtsbescherming.

1.3 In de subsidieverordening worden de subsidieplafonds vastgesteld door de raad.

Daarnaast is vastgelegd dat het college bevoegd is subsidieplafonds te wijzigen. Er is er voor gekozen om deze bevoegdheid bij het college neer te leggen, omdat het hierdoor mogelijk is om flexibeler in te kunnen spelen op toekomstige situaties. Dit in het geval er geschoven zou moeten worden tussen plafonds met het oog op een efficiënte besteding van de financiële middelen. Ook kan de mogelijkheid zich voor doen dat in de loop van 2021 het Rijk opnieuw middelen specifiek voor cultuur beschikbaar stelt. Het college kan dan direct het besluit nemen deze middelen toe te voegen aan bestaande subsidieplafonds, zodat deze binnen de bestaande verordening en tijdvakken bestemd kan worden.

1.4 De verordening poogt op een zo goed mogelijke manier tegemoet te komen aan de problemen in het veld.

Zoals eerder aangegeven is er geluisterd naar de signalen in het culturele veld en zijn deze signalen verwerkt in de verschillende onderdelen van de verordening. Ook zijn de adviezen van de Raad voor Cultuur, die landelijk ook heeft geïnventariseerd over het omgaan met de gevolgen van de pandemie op de sector, meegenomen in de verordening.

1.5 Het is een tijdelijke verordening.

De bijdrage van het Rijk voor gevolgen van de pandemie op de culturele sector is incidenteel geld. Dat betekent dat de verordening alleen op de verdeling van die tijdelijke middelen ziet. De verordening loopt dan ook tot 31 december 2021. Wel zal na 2021 de vaststelling van de subsidies (bij de eindverantwoording) worden gedaan. Overgebleven middelen vallen vrij in het jaarresultaat.

2.1 De situatie van Kaliber is uniek en rechtvaardigt een eenmalige bijdrage.

In de laatste bezuinigingsronde op cultuur is aan Kaliber een forse bezuiniging opgelegd. In 2014 heeft Kaliber de handschoen opgepakt om de bezuiniging te realiseren en een belangrijke bijdrage te blijven leveren aan de doelen van de stad. Eén onderdeel om de bezuiniging te realiseren is het huren van minder vierkante meters in het Muziekkwartier (eigendom van de gemeente). Die minder vierkante meters hangen samen met de verbouwing van het Muziekkwartier en het inhuizen van de Bibliotheek. Door de Covid-19 pandemie is dat vertraagd en kan Kaliber de bezuiniging niet realiseren. Dit ligt buiten de macht van Kaliber en daarmee is het gerechtvaardigd hier te compenseren.

2.2 De compensatie voor Kaliber houdt de handen van de raad vrij bij een besluit over de verbouwing.

De compensatie voor Kaliber ziet op de jaren 2021 en 2022. Daarna zijn er twee mogelijkheden. De eerste is dat de verbouwing van het Muziekkwartier heeft plaatsgevonden en daarmee Kaliber minder vierkante meters afneemt en de bezuiniging realiseert. De tweede mogelijkheid is dat de verbouwing niet doorgaat. Duidelijkheid daarover zal er voor de zomervakantie 2021 zijn. In dat geval zegt Kaliber een deel van de huuroverkomst op (voor het teveel aan vierkante meters) en is er een rem weg om een nieuwe huurder voor de vrijkomende meters te vinden.

3.1 De Rijksmiddelen bieden een eenmalige kans om de verbouwing van het Muziekkwartier dichterbij te brengen

Zoals bij de inleiding aangegeven levert de verbouwing van het Muziekkwartier naar de Huiskamer van Enschede een belangrijke bijdrage aan verschillende doelen van de stad. In 2018 heeft uw Raad middelen beschikbaar gesteld voor de verbouwing van de entree. Randvoorwaarde voor hiervoor was het onderzoek naar de inhuizing van de bibliotheek voordat er gestart zou worden met de verbouw. In 2018 en 2019 is dit nader onderzocht en in maart 2020 waren de plannen, financiële onderbouwing en exploitatieopzet bijna rond. De realisatie van de huiskamer van de stad leidt tot een multi-inzetbaar gebouw met een inhoudelijk aanbod dat veel verschillende doelgroepen en inwoners zal aanspreken. De Huiskamer kan de centrale plek in Enschede worden van ontmoeten, leren, ervaren en ontspannen. Veel inwoners die nu niet of minder hun weg vinden naar het Muziekkwartier zullen meer gebruik gaan maken van het gebouw. Ook zal het gebouw vaker en langer open zijn waardoor ook een positief effect wordt verwacht op de omliggende omgeving, met name de veiligheid op het Wilminkplein. Als laatste kan de Huiskamer van de stad met de aantrekkingskracht op

bezoekers een bijdrage leveren aan een Bruisende Binnenstad. De verwachting is dat Covid 19 impact zal hebben op de horeca en detailhandel. Dit maakt het extra belangrijk dat er een divers en onderscheidend aanbod is in de Binnenstad. Een sterke functie van het Muziekkwartier kan hier een bijdrage aan leveren.

De pandemie heeft de besluitvorming over de verbouwing vertraagd en leidt tot extra kosten. De Rijksmiddelen bieden een kans deze nadelige gevolgen op te vangen zonder dat er in de reguliere begroting extra ruimte hoeft te worden gezocht.

3.2 Een bijdrage aan de Huiskamer van de stad is gerelateerd aan de impact van Covid 19 op de oorspronkelijke plannen

Covid 19 heeft impact op de uitvoering van de plannen voor het Muziekkwartier. Dit geldt voor het ontwerp, de exploitatieopzet en inhoudelijke programmering. Het ontwerp wordt momenteel getoetst op flexibiliteit en schaalbaarheid. Denkt u hierbij aan looproutes, in- en uitgangen, flexibel gebruiken van ruimten en ventilatie. In het ontwerp worden nieuwe inzichten verwerkt wanneer het gaat om inhoudelijke programmering. Om in de toekomst flexibeler te zijn, is het voor de podia belangrijk om zelf meer programmering te ontwikkelen en niet afhankelijk te zijn van landelijke productie die meer voorbereiding en een langere planning vragen. Met eigen programmering kan er sneller geschakeld worden, wanneer alles weer wordt opgestart. Dit stelt eisen aan ruimtes die in de eerdere opzet niet waren meegenomen. In de oorspronkelijke exploitatie zijn verwachte opbrengsten meegenomen. Deze waren gebaseerd op bezoekersstromen, horeca opbrengsten, enz. De verwachting is dat het langer duurt voor dat deze aantallen en daarmee inkomsten behaald worden. Aan deze effecten en de ontstane vertraging zijn extra kosten verbonden. U wordt voorgesteld één miljoen euro te reserveren voor deze extra kosten. In mei van dit jaar wordt u een voorstel over de verbouwing voorgelegd. Bij dat besluit kan u dan ook besluiten de gereserveerde middelen in te zetten.

3.3 Het besluit om een miljoen ter beschikking te stellen is nog geen besluit van de raad over de verbouwing.

Het definitief beschikbaar stellen van deze middelen gebeurt in een apart raadsvoorstel over de verbouwing van het Muziekkwartier. De planning is dat dit voorstel ruim voor de zomervakantie van dit jaar aan de raad wordt voorgelegd. Ter voorbereiding op deze besluitvorming zullen verschillende sessies met de raad worden ingepland om de plannen, inhoudelijk, qua ontwerp en financieel te bespreken. Pas bij dat voorstel neemt uw raad een besluit. Mocht uw raad besluiten niet in te stemmen met de verbouwing dan gaat het college in overleg met uw raad over de besteding van de miljoen euro in de culturele sector.

3.4 Mocht blijken dit voorjaar blijken dat de beschikbare middelen voor acute nood niet voldoende zijn dan kan de 1.000.000 euro anders worden ingezet

Op basis van de subsidieaanvragen 2021 is er een analyse gemaakt van de financiële impact van Covid 19 bij de grote culturele instellingen. Voor het maken van deze analyse is als uitgangspunt gehanteerd dat de culturele instellingen tot 31 december 2020 gesloten zouden zijn en vanaf 1 januari 2021 zouden functioneren binnen een anderhalve meter economie tot 31 december 2021. Inmiddels is duidelijk dat de lockdown langer gaat duren. Op dit moment is er nog geen zicht op een versoepeling van de huidige maatregelen. Wel zijn de algemene maatregelen vanuit het Rijk verbreed en verruimd. De grote culturele instellingen worden intensief gemonitord, zodat er snel zicht is op eventuele problemen en vragen om noodsteun. Mocht rondom de besluitvorming over de verbouwing van het Muziekkwartier blijken dat de huidige noodsteun onvoldoende is, kan dit in de afweging over de verbouwing mee worden genomen.

4.1 Een bijdrage aan een Twents cultuurfonds draagt bij aan de regionale samenwerking.

De Twentse samenwerking van 14 gemeenten op het gebied van cultuur is succesvol. Er ligt een duidelijk regioprofiel en een goede bestuurlijke en ambtelijke samenwerking. Het feit dat door de 14 bestuurders unaniem is uitgesproken zich in te willen zetten voor een regionaal fonds is daar bewijs van. Ook de initiatieven die al in regionaal verband lopen zijn succesvol. Vergeleken met andere regio's mag Twente trots zijn op deze resultaten. Door vanuit Enschede middelen voor een cultuurfonds ter beschikking te stellen (ons aandeel) geeft u aan de regionale samenwerking op het gebied van cultuur te ondersteunen. Daarnaast kan het een positief signaal aan andere gemeenten zijn uw voorbeeld te volgen.

4.2 Er is nog geen zekerheid over het fonds en uw raad wordt over de voortgang geïnformeerd.

De besluitvorming in de anderen Twentse gemeenten over een financiële bijdrage is nog niet afgerond. Ook moet er regionaal nog gesproken worden waar en hoe we het fonds gaan inzetten. Zodra hier meer duidelijkheid over is, zullen wij u informeren. In ieder geval informeren wij uw raad over de voortgang bij de zomernota. Mocht onverhoopt het fonds niet doorgaan dan komen wij bij uw raad terug over de besteding van het bedrag. Ons voorstel zal dan zijn de middelen toe te wijzen aan het budget voor de subsidieverordening.

5.1 Extra middelen voor extra ambtelijke inzet in noodzakelijk.

Het verdelen van ruim 1,6 miljoen euro via een subsidieverordening vraagt een behoorlijke ambtelijke inzet. We verwachten veel aanvragen die op een zorgvuldige manier moeten worden beoordeeld, waar in sommige gevallen ons college nadere besluiten over moet nemen en die vlot moeten worden afgehandeld. Tegelijk blijven de reguliere werkzaamheden doorlopen (reguliere cultuursubsidies beoordelen en verlenen en de vaststellingen daarvan), hierin is niet te prioriteren zonder bij culturele instellingen, amateurverenigingen en evenementenorganisatoren schade aan te richten. Er is al in het werkpakket geprioriteerd maar dat is onvoldoende om alle nieuwe werkzaamheden uit te voeren. Daarom wordt u voorgesteld om budget beschikbaar te stellen voor tijdelijk extra inzet in de keten. Dit is ongeveer 6,7% van de beschikbare Rijksmiddelen.

6.1 *Het voorstel is gedekt.*

De middelen die nodig zijn voor de uitvoering van dit voorstel zijn door het Rijk ter beschikking gesteld en gedeeltelijk, namelijk ongeveer 1,4 miljoen euro, op 14 december 2020 door de raad aan de begroting van 2021 toegevoegd. Daarnaast is door het Rijk via de decembercirculaire 2020 voor begrotingsjaar 2021 een bedrag van ruim 1,7 miljoen euro beschikbaar gesteld. Het voorstel blijft binnen dat kader en er wordt geen beroep gedaan op aanvullende eigen middelen van de gemeente. Zie ook *Financiële dekking van het voorstel*.

Risico's

1.1 *Het niet inzetten van deze middelen voor cultuur kan effect hebben op eventuele toekomstige bijdragen vanuit het Rijk*

Zoals eerder aangegeven is er een sterke landelijke lobby geweest voor extra middelen ter compensatie van de negatieve effecten van Covid-19 op cultuur. Via de IV3 verantwoording aan het Rijk wordt inzichtelijk gemaakt wat er wordt besteed aan cultuur. Daarnaast zullen er landelijke evaluaties door bijvoorbeeld de Boekmanstichting worden gedaan naar het effect van de besteding van deze middelen. Mocht blijken dat deze extra middelen niet ingezet worden voor cultuur, kan dit effect hebben op eventuele toekomstige bijdragen. De bijdrage van het Rijk voor 2021 is bijvoorbeeld ook gekoppeld aan de uitgaven van gemeenten aan cultuur en daarmee hoger dan de bijdrage in 2020.

1.2 *Een subsidie voor acute nood kan gezien worden als staatsteun*

Bij het opstellen van de verordening is getoetst of het verstrekken van subsidie gezien kan worden als staatsteun. Uit deze toetsing is gebleken dat er naar verwachting geen sprake is van staatsteun. Dit kunnen we echter niet met zekerheid concluderen en daarom bevat de verordening bepalingen die er voor zorgen dat subsidie zo nodig verleend kan worden met toepassing van de Europese vrijstellingsmogelijkheden op grond van de de-minimisverordening en de Algemene groepsvrijstellingsverordening (AGVV). De AGVV is gewijzigd en maakt nu ook steun mogelijk aan ondernemingen die in de periode van 1 januari 2020 tot en met 30 juni 2021 in moeilijkheden zijn geraakt.

2.1 *Zonder bijdrage heeft Kaliber een direct probleem in de exploitatie*

Als uw raad geen bijdrage ter beschikking stelt voor het niet nu kunnen realiseren van de bezuinigingen dan heeft Kaliber dit en volgend jaar een gat in de begroting van 50.000 euro. Dat kan de dienstverlening van Kaliber in Enschede onder druk zetten en mogelijk leiden tot minder aanbod. Vanuit de doelen van de stad, in het bijzonder de opgave rond talent, is dat een onwenselijke ontwikkeling. Met het per direct opzeggen van de huurovereenkomst voor de te veel gehuurde vierkante meters verschuift het probleem naar de hoofdhuurder van de gemeente, de Schouwburg NV, los van de vraag of Kaliber deze mogelijkheid nu juridisch heeft.

3.1 *Zonder reservering van middelen voor de verbouwing komt het realiseren daarvan in gevaar.*

Als uw raad nu geen middelen reserveert voor de verbouwing is het niet te verwachten dat voor de vier partners van de Huiskamer van Enschede (Schouwburg, Metropool, Kaliber en de Bibliotheek) er financieel een haalbaar plan zal zijn. Als uw raad de miljoen euro nu anders inzet en in de komende maanden inhoudelijk overtuigd wordt van de wenselijkheid om de Huiskamer te realiseren, zal u op zoek moeten naar anderen middelen binnen de begroting om de Huiskamer alsnog mogelijk te maken. Met de reservering houdt u uw opties open.

4.1 *Het niet reserveren van middelen voor een Twents cultuurfonds zal waarschijnlijk leiden tot afstel.*

Als Enschede als grootste gemeente van Twente en trekker in de cultuurregio geen middelen reserveert voor een eventueel cultuurfonds dan ligt het voor de hand dat andere gemeenten ook zullen afhaken. Dat is onwenselijk nu er positieve energie zit op de regionale samenwerking en we als Twente samen al mooie resultaten hebben behaald.

5.1 *Zonder extra middelen voor ambtelijke inzet van de verordening niet worden uitgevoerd.*

Een nieuwe tijdelijke regeling waar veel instellingen en anderen een aanvraag op gaan indienen vraagt om extra inzet. Deze is niet te vinden binnen de huidige capaciteit, ondanks het uitstellen van de nieuwe cultuurnota. Als uw raad geen middelen voor ambtelijke inzet beschikbaar stelt is de verordening in praktische zin onuitvoerbaar en dient u tevens de verordening niet vast te stellen.

Financiële dekking van het voorstel

Dit voorstel heeft geen directe financiële gevolgen. Op 14 december 2020 heeft u middels het voorstel bestemmingsvoorstellen 2020 1.450.000 euro begrotingstechnisch overgeheveld vanuit begrotingsjaar 2020 naar 2021 t.b.v. Cultuur. Het daadwerkelijke bedrag zal iets lager uitvallen dan eerder geraamd, namelijk 1.372.817 euro. De overige middelen van 1.722.183 euro zijn middels de decembercirculaire 2020 vanuit het Rijk beschikbaar gesteld voor Cultuur voor begrotingsjaar 2021. Dat maakt dat in 2021 in totaal 3.095.000 euro compensatie vanuit het Rijk beschikbaar is. De financiële middelen worden als volgt ingezet:

Onderdeel	Middelen in euro's
Acute Nood gesubsidieerd tijdvak 1	380.000
Acute Nood gesubsidieerd Tijdvak 2	180.000
Acute Nood ongesubsidieerd	140.000
Kaliber	100.000
Amateurkunst	150.000
Wendbaar en weerbaar maken van de sector	669.000
	275.000 meerjarig 225.000 project binnen een jaar 169.000 Project (innovatie incidenteel)
Reservering verbouwing Muziekkwartier	1.000.000
Bijdrage regionaal fonds	176.000
Uitvoeringskosten	300.000
Totaal	3.095.000

Het Rijk geeft aan de compensatie een nadrukkelijk bestedingsdoel mee. Via controle (via IV3) checkt het ministerie of de compensatie ook daadwerkelijk aan cultuur is uitgegeven. De compensatie wordt echter via het gemeentefonds aan gemeenten toegekend. Dat wil zeggen dat de gemeenten in principe vrij zijn om zelf de bestedingsdoelen van de compensatie te bepalen.

Alternatieven

Enkele alternatieven en de gevolgen zijn benoemd bij de risico's.

U kunt als raad ervoor kiezen geen middelen voor de sector ter beschikking te stellen. In dat geval bestaat de kans dat instellingen in acute nood komen en moeten stoppen of drastisch moeten ingrijpen waardoor het aanbod van cultuur minder zal worden en arbeidsplaatsen verloren zullen gaan. Niets van dat alles draagt bij aan de doelen van de stad.

U kan ervoor kiezen alleen middelen voor acute noodhulp ter beschikking te stellen. In dat geval is er geen ondersteuning voor de nodige innovatie en vernieuwing in de sector en blijft deze kwetsbaar bij een nieuwe crisis of het langer doorwerken van beperkende maatregelen (ook na vaccinatie). Gevolg zal zijn dat de sector in Enschede minder wendbaar en weerbaar zal zijn en dat u als raad vaker geconformeerd zal worden met individuele gevallen die vragen om gemeentelijke steun. Met name zzp'ers in de sector zullen getroffen worden.

Alternatief is om alleen de middelen voor de twee hoofdlijnen beschikbaar te stellen. Voor de zomer wordt de balans opgemaakt om te bepalen of aanvullende middelen nodig zijn voor de hoofdlijn. Het restant wordt gereserveerd voor de verbouwing van het muziekkwartier.

Participatie

Er is vanaf het begin van de crisis voor de pandemie veelvuldig contact geweest met de sector. Voor het opstellen van de verordening zijn inventarisaties met het veld gedaan, inclusief zzp'ers. Ook heeft de cultuurcoach een inventarisatie gedaan in het amateurveld.

Bij de subsidieaanvragen voor dit jaar (die op 1 oktober 2020 zijn ingediend) is aan de instellingen gevraagd naar een scenario van beperkte opening en bezoekers in 2021. Ook zijn de gesprekken met de instellingen over hun aanvraag gebruikt om te bespreken wat de sector er zelf van vindt. Tenslotte is gesproken met het

directeurenberaad van cultuur in Enschede over de inzet van de Rijksmiddelen en de denkrichtingen van de gemeente.

Uiteraard is voorstelbaar dat niet iedereen in de sector het eens is met dit voorstel en dat men een andere verdeling zou willen of voorrang voor de grote gesubsidieerde instellingen als basisinfrastructuur. Vanuit ieders belang is dat voorstelbaar. Het voorliggende voorstel probeert aan zoveel mogelijk belangen tegemoet te komen en tussen die belangen een goede balans te vinden.

Communicatie

Na uw besluit zal de verordening worden gepubliceerd. Via verschillende gemeentelijke kanalen (Huis-aan-Huis, website, Twitter, Facebook en Instagram) zal bekendheid worden gegeven aan de verordening. Ook zullen de instellingen en anderen waarvan we de contactgegevens hebben informeren. De cultuurcoach zal de amateurverenigingen informeren.

Communicatie met direct betrokkenen

Zie hiervoor

PR over het besluit

Zie hiervoor

Rechtsgeldige bekendmaking van gemeentelijke regelgeving

Bekendmaking via het Gemeenteblad en decentrale.regelgeving.overheid.nl

Vervolg

Na publicatie staat de verordening open voor aanvragen. Deze zullen worden behandeld. Wij zullen uw raad bij de zomernota en de begroting informeren over de voortgang. Daarnaast zullen wij uw raad informeren op de punten als genoemd in dit voorstel.

Bijlagen

ontwerpsubsidieverordening

Brief Ministerie van OCW: Coronacrisis: extra Rijksmiddelen voor lokale cultuur

Burgemeester en Wethouders van Enschede, _____

de loco-Secretaris,

de Burgemeester,

E.A. Smit

drs. H.J. Meijer
